

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Problematika obchodu s dětmi

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **REHABILITACE**

Autor: Miroslava Maříková

Vedoucí práce: Mgr. Iva Volfová

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Problematika obchodu s dětmi jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2017

.....

podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Ivě Volfové za odborné vedení, cenné rady a trpělivost při zpracování mé bakalářské práce.

Problematika obchodu s dětmi

Abstrakt

Obchod s dětmi je jednou z forem komerčního sexuálního zneužívání dětí, který se týká dětí každého věku a jako hlavní problematiku vnímám dětskou práci, sexuální zneužívání, dětskou prostituci a pornografii. Obchod s dětmi je evidentně nejvíce rozšířen v Africe, ale může se objevit i v České republice. Tato problematika se děje velmi skrytě a utajeně, často do ni bývají zapleteni samotní celníci, doktoři nebo řidiči nákladních automobilů. Obchod s dětmi patří mezi nejvýnosnější typy mezinárodních zločinů. Také samotní rodiče jsou do obchodu s dětmi někdy zapleteni. Jsou to rodiče, kteří obcházejí adopční řízení a jsou zoufalí a hledají jakýkoliv způsob, jak by dítě získali.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část pojednává o základní celosvětové charakteristice obchodu s dětmi a jeho různých příčinách či důvodech obchodu. Dále zde popisují různé vážné problémy, které jsou spojeny s obchodem s dětmi. Také zde naleznete vybrané organizace, které se obchodem zabývají a bojují proti němu. Teoretickou část zakončuji surogátním mateřstvím, které je stále rozšířenější.

Druhá část práce je tvořena z praktické části. Tuto část jsem vypracovala v rámci kvalitativního výzkumu a dotazování tvoří polostrukturovaný rozhovor, který byl uskutečněn s pěti dětmi. Komunikační partneři byli vybráni ze sportovního oddílu. Po teoretickém popisu vybrané strategie, metodiky a techniky následuje popis výběrového vzorku a samotný výzkum.

Hlavním cílem je zmapovat vnímavost dětí, co se týká rizik na internetu. Výzkumná otázka je zaměřena na samotné vnímání dětí a rizik spojených se sociálními sítěmi. Práce by měla vést k poskytnutí srozumitelných informací o obchodu s dětmi a to hlavně o jeho následcích.

Bakalářská práce by mohla napomoci společnosti, aby se lépe orientovali v celosvětové problematice obchodu s dětmi. Práci bude možné využít i v rámci prevence komerčního sexuálního zneužívání dětí pro rodiče.

Klíčová slova

dětská práce; dětská prostituce a pornografie; obchod s dětmi; sexuální zneužívání;
surogátní mateřství

The child trafficking issues

Abstract

Child trafficking is one of the forms of commercial sexual abuse of children which affects children of all ages. As a major issue, I see child labor, sexual abuse, child prostitution and pornography. The children's trafficking is the most widespread in Africa, but it can also be found in the Czech Republic. These issues are very well hidden and often involving customs officers, doctors or truck drivers. Child trafficking is one of the most profitable types of international crimes. Child trafficking is also done by parents themselves, who, in desperation, circumvent the adoption process and are looking for a way to get a child.

The bachelor thesis is divided into two parts. The theoretical part deals with the basic global characteristics of child trafficking and its various causes and reasons of these trafficking. I also describe the various serious issues which are associated child trafficking. You can find here also a few organizations which deal with and fight against child trafficking. The theoretical part ends with surrogate motherhood, which is becoming more widespread.

The second part of my thesis is a practical part. I have developed this part in qualitative research. It includes a semi-structured interview with five children. Communication partners were used from the sports section. After a theoretical description of the selected strategy, methodology and technique, the sampling description and the research itself are followed.

The main objective is to map children's perceptions of Internet risks. The research question focuses on the perception of children and the risks associated with social networks. The work should lead to the provision of understandable information on child trafficking and especially its consequences.

The bachelor thesis could help the society to better orient itself in the global issue of child trafficking. The work can also be used as prevention in framework commercial sexual abuse of children for parents.

Key words

foster care; child labour; child prostitution and pornography; child trafficking; sexual abuse; surrogate motherhood

Obsah

Úvod.....	8
1 Současný stav	9
1.1 Obchod s dětmi	9
1.2 Organizace zabývající se obchodem s lidmi	15
1.2.1 UNICEF	15
1.2.2 La Strada	15
1.2.3 Europol.....	16
1.2.4 Rozvojový a vzdělávací program pro dcery a komunity	16
1.3 Dětská práce	17
1.3.1 Pěstování kakaa.....	18
1.3.2 Situace ve vybraných zemích světa	19
1.3.3 Dětsíí vojáci	20
1.4 Sexuální zneužívání	21
1.5 Dětská prostituce	22
1.6 Dětská pornografie	24
1.6.1 Online pornografie	25
1.7 Mezinárodní adopce	26
1.8 Nezákonná adopce	27
1.9 Surogátní mateřství	29
2 Cíl práce a výzkumné otázky	32
2.1 Cíl práce	32
2.2 Výzkumné otázky.....	32
2.3 Operacionalizace pojmů.....	32
3 Metodika.....	33
3.1 Použitá metoda	33
3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	34
3.3 Způsob zpracování dat	34
4 Výsledky.....	35
5 Diskuze	47
6 Závěr.....	52
7 Seznam použitých zdrojů	54
8 Přílohy	60

Úvod

Mnoho zemí si nepřipouští problém obchodu s dětmi. Často se i brání diskuzím tohoto tématu, které nejsou mnohdy publikovány. Obchod s lidmi je celkově velký celosvětový problém, protože existuje korupce a úplatky, které některým lidem jsou bližší než lidský život. O to horší je obchod s dětmi. Jsou to bytosti, které ještě nemají ve světě přehled a už vůbec ne ve svých právech. Mnohdy, dovolím si říct i ve většině případů, je obchod s dětmi velmi blízce spojen s dětskou prací, sexuálním zneužíváním či prodejem dětí na lidské orgány. V současné době se s dětskou prací nejčastěji setkáme v průmyslu ve výrobě bavlny či zemědělství, avšak narůstá i počet takzvaných dětských vojáků, kteří jsou od mala vedeni k válce. Netýká se to pouze chlapců, ale i dívek, které jsou často využívány jako děvečky nebo jsou často sexuálně zneužívány. Toto téma se netýká pouze obětí obchodu, ale celé naší společnosti, proto je nutné tuto problematiku více rozebírat a neodsouvat ji na temné tabu místo. Nedá se říct, že by problematika obchodu s dětmi nijak klesala, proto je důležité, aby společnost o tomto tématu věděla, a toto brutální násilí na dětech zastavila.

Psychická i fyzická stránka osob, kteří se stali obětí obchodu je pak do budoucna velice narušená a přináší další vážné psychické problémy.

Více a více se vyskytuje surogátní mateřství, které ve své práci také zmiňuji. Tento proces se často děje utajeně s cílem získat peníze. Několik případů ukazuje situace, kdy matka prodá své dítě neplodnému páru a za krátkou dobu je dítě umístěno do dětského domova z důvodu týrání či sexuálního zneužívání.

Cílem mé práce je tedy uvést laickou společnost do této problematiky a vzhledem k rozsáhlému tématu celosvětově nahlédnout do dětské práce, sexuálního zneužívání, dětské pornografie a prostituce a surogátního mateřství.

Výzkumné šetření je zaměřeno na zjištění uvědomění si dětí o hrozícím nebezpečí, co se týká sociálních sítích.

Dané téma jsem si zvolila proto, že mě tento název velice zaujal a osobně jsem se o tomto tématu chtěla dozvědět více. Během psaní bakalářské práce mě napadaly další myšlenky, jak toto téma pojmout a popřípadě dál využít do diplomové práce. Chtěla bych se dále pak hlouběji zaměřit na jednotlivé státy, kde se obchod s dětmi objevuje nejvíce.

1 Současný stav

1.1 Obchod s dětmi

Obchod s dětmi je jednou ze tří forem komerčního sexuálního zneužívání dětí (Rada vlády ČR pro lidská práva, 2009).

Za komerční sexuální zneužívání dětí se považuje sexuální zneužívání za odměnu, která je určena dítěti nebo třetí osobě (Milfait, 2017). Milfait (2017) uvádí, že komerční sexuální zneužívání lze také definovat jako použití dítěte pro sexuální účely za úplatu. Komerční sexuální zneužívání dětí je většinou dokonale organizováno a uvádí se, že velký rozmach nastal s rozvojem internetu (Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008). Také Europol uvádí, že souvislost mezi používáním internetu a obchodováním s dětmi nebo s lidmi celkově je nyní rozšířenější, než kdykoliv dříve (Europol, 2014).

Dle internetového zdroje UNICEF (2011) je obchod s dětmi definován jako přesun osob mladších 18 let za účelem vykořisťování prostřednictvím násilí či výhrůžek. Obchod s dětmi se dá definovat také jako úkon nebo transakce, při které kdokoli předá dítě někomu jinému za úplatu nebo jinou protihodnotu (Milfait, 2017). Je to globální problém, který je spojen s dalšími vážnými zločiny, jako je dětská práce, děti na prodej orgánů a podobně. Je velmi obtížné získat nějaké informace či statistiky o prodeji dětí na orgány, avšak existují zprávy o lidech, kteří prodávají sami své ledviny na černém trhu (Bagheri, 2015). Dle Vaničkové (2007) dospělá populace České republiky souhlasila s tím, že obchod s dětmi u nás není, ale přijímali možnost obchodování s novorozenci a jejich prodej do USA a západní Evropy. Ředitel Europolu Rob Wainwright říká, že obchodování s dětmi je velmi citlivým trestným činem, protože se to týká nejzranitelnějších členů naší společnosti (Europol, 2014). Bártová (2006) v článku na aktualně.cz, uvádí, že na práci nebo na orgány jsou děti prodávány především v Africe nebo v jihovýchodní Asii. Ovšem i v později zmiňovaném dokumentu Děti na prodej (2006) se uvádí prodej dětí na orgány i v Rusku, kde je ukázán případ, kdy rodiče prodávají své dítě na orgány a nijak je to netrápí. Bagheri (2015) také uvádí, že o dětech jsou nalezeny pouze zprávy o pohřešovaných dětech, které byly některé nakonec nalezeny mrtvé, některým také chyběly orgány.

Milfait (2008) obecně uvádí, že obchod s dětmi lze také rozdělit do dvou kategorií:

1. obchodování s dětmi do 12 let – cílem je žebvání, adopce, prostituce, pornografie, výkup orgánů
2. obchodování náctiletých dívek pro sexuální vykořisťování – prodej dívek do prostituce

V opčním protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografii (2000) se prodejem dětí rozumí úkon či transakce, při kterém kdokoli jednotlivec nebo skupina, předá jinému dítě za úplatu či jinou protihodnotu.

Tento protokol se také zabývá získáváním souhlasu k adopci dítěte zprostředkovatelem za použití nepřístupných prostředků v rozporu s platnými mezinárodními dokumenty o adopci.

Obchodování s dětmi nebo s lidmi samotnými je také definováno v zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kde se uvádí, že ten kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito buďto na:

- a) sexuální zneužívání, výroba pornografického díla,
- b) odběr tkáně, buňky nebo jiného orgánu z těla dítěte,
- c) k službě ozbrojených sil,
- d) otroctví či nevolnictví,
- e) nucené práce či jiné formy vykořisťování

bude přísně trestně stíhán. V trestním zákoníku v § 169 svěřeni dítěte do moci jiného se považuje ten, kdo za odměnu svěří dítě do moci druhé osoby za účelem adopce nebo pro jiný obdobný účel.

V obchodu s dětmi se používá pojem transport, což znamená odloučení od obvyklé podpůrné sociální sítě, ať už přes hranice nebo v rámci jedné země (Milfait, 2017). Transport je pro dítě velmi rizikový, protože dítě většinou přebývá v bídných podmínkách a bývá často násilně nucené k plnění sexuálních povinností (Vaníčková, 2007). Dalším pojmem je vykořisťování, což může probíhat v zemi původu dítěte nebo zemi tranzitní (Milfait, 2017). Ze začátku může být dítěte přepraveno z místa bydliště do většího města či zahraničí nebo rovnou daleko do ciziny (Milfait, 2017).

Dá se také říci, že většina lidí v Evropě vstoupí do obchodu sama, protože skutečně věří v lepší budoucnost, a i když vědí, že budou pracovat v prostituci, jsou zřídka kdy obeznámeni s podmínkami, za kterých budou tyto činnosti vykonávat (Kane, 2007).

Milfait (2017) uvádí, že často to bývá tak, že pachatelé nabízejí obětem lepší práci ve velkoměstech a vyřízení veškerých záležitostí za úplatu, která většinou není uvedena a stále narůstá a pachatel ji využívá na vydírání, které oběti dostane většinou do takzvaného dlužnického otroctví, kde pachatelé nutí oběti, aby prostřednictvím sexuálních praktik spláceli domnělý dluh.

Oběti nelze nijak blíže specifikovat, protože jsou to osoby jakékoliv rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví a náboženství (Greenbaum, ©2016).

Mnoho obětí se zdráhá spolupráce s policií a to může vést k tomu, že se znovu stane obětí obchodu, pokud se vrátí zpět do ruky vykořisťovatelů (Europol, 2017).

V některých zemích jsou dívky přinuceni vzít si staršího muže, který za to zaplatí, což je způsob, který se nazývá dočasné manželství (Milfait, 2017). Dále to pokračuje tak, že po několika měsících ale i týdnech dívku manžel opustí a ona ztratí všechna práva, která získala v manželství a je společností a rodinou stigmatizována (Milfait, 2017). Děti, které jsou součástí obchodu, jsou mnohdy vážně ohroženy. Často to bývá fyzické násilí, které často vede až ke smrti.

Organizace UNICEF rozděluje nejvíce ohrožené skupiny dětí:

- děti bez formální identity – narození dítěte nijak není formálně registrováno a nemají tedy možnost a přístup k životně důležité péči a službám státu (zdravotní péče, sociální ochrana, vzdělávání...)
- dítě bez rodiny a rodičovské péče – rodiče dítěte již zemřeli a dítě musí opustit náhle školu a někdy i domov
- děti, které se předčasně dostávají do dospělých rolí – dětské vojáci, časné manželství, dětská riziková práce
- děti postižené chudobou – vážná onemocnění, podvýživa, špatný přístup k čisté vodě, zdravotní péči nebo vzdělání
- děti postižené HIV/AIDS
- diskriminované děti – dle pohlaví, etnika, postižení
- děti, které jsou zneužívané

Dle UNICEFU je tato činnost velmi finančně výnosná. V dokumentu, který pochází z Ruska a jehož název je Děti na prodej (2006) se uvádí, případ z roku 2002, který řešil nejvyšší Moskevský soud jedné ženy, která do Itálie prodala přes pět set dětí a vydělala půl druhého miliónu dolarů.

Dovolila bych si také zde zmínit jeden z případů ženy z Česka, která se jmenovala Růžena Nová (Janečková, Vaněček, Taud, 2016). Případ pochází již z roku 1915, avšak na zločin se přišlo až po roce 1920. Bylo to tím, že do tohoto roku neexistovala spolehlivá evidence o adopcích a svěřeni dětí do péče. Nová byla porodní bába, tudíž se k nechtěným dětem dostala velmi snadno. Ženy se jí ozývaly na inzerát samy. Za opatrovnictví si účtovala nemalé částky. S pomocí druhé asistentky zahájily výnosný obchod prodeje dětí do zámožných rodin (Janečková, Vaněček, Taud, 2016). Vyšetřování bylo velmi komplikované, jelikož ženy, když chtěly své děti zpět, dostaly jiné. Také to bylo obtížné v tom, že rodiče a svědci mlčeli, protože se sami dítěte nezákonně zbavili nebo jej přijali bez svolení úřadů (Janečková, Vaněček, Taud, 2016). V roce 1928 ji porota shledala vinnou všemi hlasy a i přesto dostala nejnižší trest 5 let těžkého žaláře. Nikdy se však nepřišlo, kde zmizelé děti jsou (Janečková, Vaněček, Taud, 2016).

V roce 2016 se na portálu Ebay objevil inzerát ohledně prodeje čtyřicetidenního tmavovlasého miminka za cca 140 000,- Kč. V inzerátu byly přiloženy i fotografie nemluvněte. Dodnes se nezjistilo, zda šlo o nevhodný žert anebo chtěl prodejce opravdu vydělat peníze prodejem novorozence (Tn.nova.cz, 2016).

Europol (©2017) uvádí, že se zisk z prodeje dětí za rok pohybuje okolo 12 miliard dolarů.

Dle Bártové (2006), která napsala článek na server aktualně.cz, se obchod s dětmi děje skrytě a proto lze těžce získat kvalifikovaná data o počtu obětí.

Evropský parlament (2014) tvrdí, že oběti obchodu jsou čtyři pětiny ženy a dívky, až polovina nezletilí. Podle Financial Times vzrostl obchod s lidmi koncem 90. let o 50% (Tippelt, 2009). Mezinárodní organizace pro migraci vytvořila výzkum, který zjistil, že se jen v Etiopii prodá okolo dvaceti tisíc dětí ročně a to nejčastěji ve věku od osmi do čtrnácti let. Nejčastěji to bývají ženy a dívky, které většinou jsou prodány za účelem pomocnice v domácnosti nebo jako prostitutka (Začalová, 2012).

Do obchodu s dětmi mohou být zapojeni různí lidé různého povolání (UNICEF, 2011). Můžeme zde najít celníky, lékaře, kapitány mezinárodních lodí, úředníky, ale také i řidiče nákladních automobilů (UNICEF, 2011).

Nedá se přímo charakterizovat pachatele komerčního sexuálního zneužívání dětí a nedá se ani potvrdit to, že by většina pachatelů měla pedofilní orientaci (Milfait, 2016).

Následující text se váže k Vaníčkové, (2007). Dítě může být použito pro obchod vlastními rodiči nebo blízkými osobami.

Intrafamilialním případem obchodu s dítětem, což znamená obchod vlastními rodiči, bývají častěji ohroženy děti s tělesným postižením, protože se stávají snadnou obětí obchodu z důvodu závislosti na rodičích. Tato forma se objevuje spíše v romských rodinách. Druhá forma je extrafamiliální, kdy je dítě prodáno rodiči nebo blízkými příbuznými, kteří si myslí, že se dítěti dostane lepšího vzdělání. Jedná se o formu, která je často viděna u bulharských, ukrajinských dívek, které pracují v příhraničních erotických salonech.

Často se rodiče podílejí na samotném obchodu, avšak s očekáváním toho, že se jim jejich dítě vrátí vzdělané a přinese jim peníze na obživu (Začalová, 2012).

Například thajští kupci tohoto obchodu jsou většinou bohatí turisté, kterým místní lidé důvěřují, jelikož v minulosti to bylo tak, že bohatí lidé přišli a rozdávali, co chudí potřebovali, tudíž měli v nich důvěru (Vaculčíaková, 2015).

Milfait (2008) ve své knize rozděluje obchod s dětmi na následující podoby:

1. pracovní vykořisťování – jedná se o práci na plantážích a v dolech...

Také se zde vyskytuje pojem dlužní práce, což znamená, že rodina obdrží peníze předem a náklady a úroky jsou odečítány z výdělku dítěte, avšak částky jsou tak malé, že je nemožné dluh zaplatit nebo vykoupit dítě zpět.

2. zneužívání při práci v domácnosti – rodiče posílají děti pryč za vidinou dobré práce nebo možnostech vzdělání dítěte.
3. sexuální vykořisťování – děti v sexuálním průmyslu, kde se objevuje fyzické i psychické násilí a odehrávající se v nevěstincích, prostituční gangy.
4. Vojenské povinnosti – násilné či dobrovolné (např. kvůli chudobě) zahrnutí dětí do bojujících složek. Vykonnávají zde funkci nosičů, kuchařů, milenek, ale i bojovníků.
5. Ekonomické sňatky – sňatek se starším mužem
6. Nezákonná adopce – v rozvojových zemích se kojeneček ihned po porodu izoluje a prodá a matce dítěte je řečeno, že dítě zemřelo.
7. Zneužívání dětí při hrách a zábavě – např. žokejové na velbloudech (spíše chlapci)
8. Žebrání – děti jsou často mrzačeni únosci, aby vypadaly co nejhůře a lidé byli štědrí
9. Obchod s lidskými orgány

Bártová (2006) k problematice osvojení v České republice uvádí, že prodej dětí rodičům, kteří chtěli obejít adopční řízení z důvodu nedočkavosti, je další součástí obchodu s dětmi. Poptávka po dětech k adopci dlouhodobě převyšuje nabídku. Neplodní a nedočkaví rodiče čekají, až na ně přijde řada v pořadníku. Toto řízení se může natáhnout i na několik let. Ročně je v České republice adoptováno na 500 dětí a žadatelů je kolem 2500. Tito takzvaní nedočkaví rodiče, kolikrát obcházejí zákon a využívají, často takzvané surogátní mateřství.

1.2 Organizace zabývající se obchodem s lidmi

Dovolují si zde zmínit vybrané organizace, které se zabývají obchodováním s lidmi.

1.2.1 UNICEF

UNICEF zkratka, která je již výše zmiňována je anglický název United Nations International Children's Emergency Fund, což je světová organizace, která rozvíjí osvětové programy zaměřené proti obchodování s dětmi a zabývá se celosvětově ochranou a zlepšováním životních podmínek dětí (UNICEF, ©2017). Podporuje také azylová centra pro oběti obchodování s dětmi, zajišťuje jejich návrat do rodiny a rozvíjí jejich vzdělání a kvalifikace (UNICEF, ©2017). Kukla et al. (2016) uvádí, že všechny děti různé rasy, pohlaví a původu mají právo na zdraví a přiměřenou výživu, vzdělání a ochranu před jakýmkoliv zneužíváním a vykořisťováním. UNICEF tedy působí ve více než 150 zemích a oblastech světa, kde rozvíjí programy pomoci (Kukla et al., 2016).

Organizace také školí celníky, soudce a policisty, aby správně rozpoznali rizikové situace a zabránili tím dále pak zbytečnému traumatizování dětí (UNICEF, ©2017).

Tato organizace také uvádí hrubou statistiku. Na světě žije 2,2 miliardy dětí – 500 milionu až 1,5 miliard dětí se stalo obětí nějaké formy násilí, týrání a zneužívání, 150 milionů z nich je zapojeno do dětské práce, 1,2 milionu dětí se každoročně stává obětí obchodu s dětmi (UNICEF, ©2017).

1.2.2 La Strada

Organizace, která se zabývá pomocí lidem, kteří byli obchodováni a pracovně vykořisťováni, a to v rámci poskytování sociálních služeb a prevence (Baierová D., 2014). La Strada tedy poskytuje sociální služby, věnuje se prevenci a vzdělání a lobby aktivitami se snaží o systémové či legislativní změny s cílem předcházet obchodu s lidmi a vykořisťováním a ochraňovat práva cílové skupiny (Strada, ©2017). Pracovnice organizace chodí přímo do terénů, kde by k vykořisťování či obchodování mohlo docházet. Setkávají se nejčastěji s osobami, které jsou po návratu traumatického zážitku (Baierová, 2014).

1.2.3 Europol

Je to společnost, která pomáhá 27 členským státům Evropské unie v boji proti závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu, ale spolupracuje také s mezinárodními organizacemi a se zeměmi, které nejsou členy EU. Zabývá se: terorismem, mezinárodním obchodováním s drogami, pašováním lidí a paděláním eura a také rostoucím nebezpečím jako je obchod s lidmi a online radikalizace (Europol, ©2017).

1.2.4 Rozvojový a vzdělávací program pro dcery a komunity

Zakladatel Development and Education Programme for Daughters and Communities (Rozvojový a vzdělávací program pro dcery a komunity), což je nezisková organizace působící v regionu severního Thajska. Již několik let zastává strategii, že mezinárodní organizace by se měly pokusit vyvinout nátlak na místní vlády a to proto, aby se zaměřili na problematiku, že úředníci jsou zapojeni do obchodování (Vaculčíaková, 2015).

Zakladatel Jantraka S. také uvádí cenu dítěte na trhu, která se tedy v Thajsku pohybuje kolem 30-40 tisíc bathů, což je v českých korunách přibližně 21 – 28 tisíc (Vaculčíaková, 2015). Záleží hlavně na tom, pokud má dítě registrační průkaz, který vydává thajská vláda, který slouží k tomu, aby dítě mohlo projít za hranice distriktu bez kontroly policií (Vaculčíaková, 2015). Pokud registrační průkaz mají, cena je vyšší (Vaculčíaková, 2015).

Jantraka S. také uvádí, že velmi často s obchodem souvisí i drogy a to tak, že rodiče dětí jsou závislí a nemají peníze na nákup dalších drog, tak se rozhodnou prodat své dítě (Vaculčíaková, 2015).

1.3 Dětská práce

Je velký rozdíl, zda se bavíme o dítěti, které pomáhá doma rodičům a dítětem zapojeným do dětské práce jako takové (Na zemi, ©2017). Začalová (2012) uvádí, že dle výzkumů se nejčastěji dětská práce objevuje ve výrobně produktů, jako je: káva, kakao, bavlna, tabák a podobně.

Definici dětské práce najdeme v Úmluvě o právech dítěte, kde se uvádí, že státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro něho nebezpečná nebo bránit jeho vzdělávání nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji (Úmluva o právech dítěte, 1991). Dalším důležitým dokumentem je Úmluva č. 182 z roku 1999 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce, kterou sestavila Mezinárodní organizace práce.

Zde je uvedeno, co zahrnuje výraz “nejhorší formy dětské práce“:

- a) všechny formy otroctví nebo praktik podobných otroctví, jako je prodej a obchodování s dětmi, poddanství pro dluhy a nevolnictví a nucená nebo povinná práce, včetně nuceného nebo povinného najímání dětí k účasti ozbrojených konfliktech,
- b) užívání, získávání nebo nabízení dítěte k prostituci, k výrobě pornografie nebo pro pornografická představení,
- c) užívání, získávání nebo nabízení dítěte k nezákonným činnostem, zejména k výrobě a obchodování s drogami tak, jak jsou definovány v příslušných mezinárodních smlouvách,
- d) práci, která svou povahou nebo okolnostmi, za nichž je vykonávána, je schopna poškodit zdraví, ohrozit bezpečnost nebo morálku dětí.

Více než 100 milionů dětí je vystaveno nejhorším formám dětské práce (Mezinárodní organizace práce, 2013).

Pokud dítě již v nízkém věku nemá šanci chodit do školy z důvodu nucené práce, je možné, že v budoucnu si nebude moct slušně vydělávat kvalifikovanou práci (Na zemi, ©2017).

Často chudí rodiče dětí nemají na školu peníze, tudíž je to pro ně problém, protože nemohou dítěti zaplatit školní pomůcky, uniformu a učebnice a také školu odmítají proto, že se dozví, že většina dětí vyjde ze školy bez umění psaní i čtení a spočítají, že pro ně není výhodné, aby jejich dítě chodilo do školy, ale naopak je pro ně přínosnější, když bude dítě vykonávat nějakou práci (Začalová, 2012). Asi největším faktorem dětské práce je špatná dostupnost ke vzdělání (Nestlé, ©2017). Také chudoba je jedním z velkých problémů, protože rodičům se více vyplatí, když jde dítě pracovat, než aby chodilo do školy (Africké děti, 2012). 60% dětí je zaměstnáváno v zemědělství, dále pak to jsou služby a průmysl (Začalová, Dědková, 2016). Lidé na vesnicích vnímají dětskou práci jako něco zcela normálního a nutného ke správnému chodu rodiny.

1.3.1 Pěstování kakaa

Více zmiňovaným tématem v oblastí dětské práce, je práce při pěstování kakaa v afrických zemích, kde se k tomuto problému na svých internetových stránkách vyjadřuje i známá společnost Nestlé. V roce 2012 začala výroba Nestlé s pilotním projektem systému monitoringu a nápravy u dvou družstev produkující kakao, kvůli zvýšení vědomí o dětské práci a identifikaci ohrožených dětí a dnes tento systém funguje ve 22 farmářských družstvech (Nestlé, ©2017). Se spoluprací organizace FLA, což jej označení pro Free Labor Association, se Nestlé snaží poskytnout farmářům lepší zemědělskou technologii a zvýšit vědomí o problémech, co se týče dětské práce (Nestlé, ©2017).

Největší procento dětí, které vykonávají dětskou práci, je v Africe a to zejména v zemích kolem Guinejského zálivu, kde se vyskytuje novodobá forma otroctví (Africké děti, 2012). Majitelé farem děti koupili od chudých rodičů (Africké děti, 2012). Tyto děti pracují většinou za poskytnutou stravu málokdy je to za finanční odměnu, proto je to pro farmáře výhodné, děti se nemohou nijak bránit a neznají svá práva (Africké děti, 2012).

1.3.2 Situace ve vybraných zemích světa

Dovolila bych si zde použít také některé informace z knihy, jež napsal Velemínský a Mojžíšová. Kniha se nazývá Děti naděje afrického kontinentu. Kniha se zaměřuje na Afriku a Ukrajinu.

Zambie

Velemínský, Mojžíšová (2009) uvádí, že 25 % dětí se vyskytuje v Zambii na ulici, kde tráví den i noc. Zde děti z nedostatku vzdělání, shánějí obživu, peníze a pracují zde už od nejranějšího věku. V knize se uvádí, že 10% dětí ve věku 10-17 let vydělává na živobytí a dalších 87 % pracuje na rodinných farmách. Co se týká již zmíněných tzv. street children, někdy je jejich „práce“ ilegální, zejména se jedná o prostituci nebo kriminalitu (Velemínský, Mojžíšová, 2009).

Jihoafrická republika

Dále se Velemínský a Mojžíšová (2009) zabývá Jihoafrickou republikou, která se nachází v jižním cípu afrického kontinentu. Život v této části je poměrně stejný, až na to, že násilí na dětech či znásilňování je zde častější a je zde velká nabídka drog.

Ukrajina

Ukrajina stát v Evropě, který je nedaleko České republiky. Problematika na Ukrajině se týká především dětí na ulici, které jsou většinou utečenci z Ruska, Moldávie či Běloruska (Velemínský, Mojžíšová, 2009). Děti se většinou ocitají na ulici, protože je rodiče posílají pro výdělek, kdy dítě žebrá či vykonává dětskou práci a to: mytí aut, obchod s drogami, dětská prostituce či krádeže (Velemínský, Mojžíšová, 2009).

Nadprůměrný podíl pracujících dětí vychází z uprchlíků a vyloučených skupin, které najdeme nejčastěji mezi otrockými pracovníky v jihoasijských cihelnách, obchod s prostitutí ve východní Asii a dětskými horníky v Jižní Americe (Začalová, 2012). Řešení problému odstranění dětské práce spočívá v pochopení rodičů, že vzdělání je důležitější než práce, jelikož ve většině rozvojových zemí je dětská práce považována za normální a vzdělání za nepotřebné a nedůležité (Africké děti, 2012).

Problém by také mohl být řešen rozšířením a větší dostupností bezplatných a formálních škol (Začalová, Dědková, 2016).

1.3.3 Dětsí vojáci

Obecná definice pro dětské vojáky je: každá osoba mladší 18 let, která je nebo byla přijata nebo byla použita ozbrojenými silami nebo vojenskými skupinami na různé činnosti. (Vandehole et al., 2014). Tato definice je použita v Pařížských zásadách a pokynech týkajících se dětí spojených s ozbrojenými silami nebo ozbrojenými skupinami, které byly dohodnuty v roce 2007 (Vandehole et al., 2014).

Pan Ki-mun v roce 2013 zdůraznil, že jasnou hrozbou pro děti, je použití dětí jako sebevražedné atentátníky nebo lidské štíty (Vandehole et al., 2014). V roce 2015 bylo evidováno, že sebevražedných útoků bylo provedených ve většině případů ženami a dívkami (UNICEF, 2015).

1.4 Sexuální zneužívání

V zákonu č. 40/2009 Sb., zákon trestní zákoník v § 202 Svádění k pohlavnímu styku se uvádí: *Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplaty, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.*

V zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník se dále uvádí, že delší trest se přikládá, když je dítě mladší čtrnácti let, opakovanému činu nebo páčání takového činu delší dobu.

Sexuální zneužívání je také zmíněno v Úmluvě o právech dítěte zveřejněné ve Sbírce zákonů č. 104/1991 a to v přesném znění:

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují chránit dítě před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání, k zabezpečení tohoto závazku státy zejména přijímají nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná mezinárodní opatření k zabránění:

- a) svádění nebo donucování dětí k jakékoli nezákonné sexuální činnosti,
- b) využívání dětí k prostituci nebo k jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování,
- c) využívání dětí v pornografii a při výrobě pornografických materiálů za účelem finančního obohacování.

Sexuální zneužívání může být buďto bezdotykové formy anebo dotykové formy s tím, že bezdotyková forma sexuálního zneužívání je definována tak, že nedochází k žádnému tělesnému kontaktu, ale jedná se o zapojení dítěte do pornografických materiálů nebo setkání s exhibicionisty (Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008). Co se týká dotykového sexuálního zneužívání, dochází zde k pohlavnímu kontaktu, včetně různého dotýkání pohlavním orgánů, orálního či análního styku (Volfová, Kozáková, Velemínský, 2008).

Jedním s velkých mýtu, které Kukla et al. (2016) ve své knize uvádí, je, že se často dospělí lidé, kteří zneužívají dítě k sexuálním aktivitám, se brání tím, že pokud se dítěti sexuální styk líbí, nejedná se o skutečné zneužití. Jedná se tedy o mýtus, dítě není za zneužití odpovědné, i přesto, že tělo dítěte reaguje přívětivě (Kukla et al., 2016).

1.5 Dětská prostituce

V opčním protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie se dětská prostituce (2000) uvádí jako využívání dítěte k sexuálním aktivitám za úplatu či jakoukoli protihodnotu.

Stejně tak jako Indonésie nebo Filipíny patří i Kambodža mezi nejvyhledávanější země sexuálních turistů (Začalová, 2012). Vaculčíaková (2015) uvádí, že také severní Thajsko je jedním ze středisek nelegální dětské prostituce a obchodu s bílým masem.

Kolem dvaceti až třiceti tisíc klientů využívá služby prostitutek denně, uvádí kambodžské ministerstvo zdravotnictví (Začalová, 2012). Britský policista pracující pro nevládní organizaci Sisha v Kambodži říká: „*Mnoho dětí drží v zajetí pasáci, kteří je prodávají. Jsou to často děti z nejchudších vrstev, prodané vlastními rodiči, kteří naletí různým lhářům na řeči o tom, jak jejich dětem zajistí ve městě skvělou budoucnost,*“ (Začalová, 2012).

Začalová (2012) uvádí, že jelikož i Kambodža patří k nejvíce zkorumpovaným státům, je těžké zde ilegální prostituci zastavit, protože je zde mnoho nevěstinců, které policisté, dalo by se říct, ignorují.

Prostituce byla v Thajsku mnohem dříve než turismus, týkalo se to především vlády a armády, kteří měli peníze a moc a tak i užitek z levné prostituce a sexu (Vaculčíaková 2015).

Také na Kubě se objevuje velký výskyt prostituce, i když společnost tvrdí, že zde žádný takový problém není a objevuje se zde i nízká morálka mezi učiteli, protože samotní učitelé za provizi omlouvají absence žáků, které jsou způsobeny právě prostitucí (Začalová, 2012).

Dítě nemusí vykonávat prostituci pouze za peníze, ale za běžné věci jako jsou jídlo, pití, bydlení, hračky a podobně (Milfait, 2017).

Odhady ukazují, že vstupní věk dívek do prostituce je kolem 11 až 17 let (Milfait, 2017). Dá se říct, že v České republice dívky berou prostituci jako dočasné řešení krize a také jsou často do prostituce nuceny vlastními rodiči nebo na doporučení kamarádky (Milfait, 2017). Dívky jsou častěji viděny na ulici a chlapci se angažují do pornografického průmyslu a do homosexuální prostituce (Kukla et al., 2016). Průměrný a vstupní věk u chlapců stále klesá, od dvaceti let jsou pro zákazníky nezajímaví (Milfait, 2017).

Následky prostituce u dívek mohou být sociální trauma, psychické stigma, stres, posttraumatická stresová porucha, suicidální chování, drogová závislost, nakažení HIV, porody nechtěných dětí (Vaníčková, 2007). Některé obchodované dívky, které byly zachráněny z obchodu, se navracejí domu buď těhotné, nebo s dětmi, které se jim narodily během vykořisťování (Surtees, ©2017).

1.6 Dětská pornografie

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník je v § 192 výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií uvedeno, že přechovávání fotografického, filmového, počítačového, elektronického či jiné pornografického díla, které zobrazuje dítě jako osobu, bude potrestáno odnětím svobody až na dva roky. Také se zde uvádí, že ten kdo vyrobí, odveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, prodá nebo jinak druhé osobě opatří pornografické dílo dítěte nebo osoba, která se jeví být dítětem anebo také kdo vydělává z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Dále se v trestném zákoníku v § 193 zneužití dítěte k výrobě pornografie uvádí, že kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

V opčním protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografii se dětskou pornografie (2000) rozumí jakékoli zobrazování dítěte libovolnými prostředky při skutečných nebo předstíraných zřejmých sexuálních aktivitách či jakékoli zobrazování pohlavních orgánů dítěte k prvotně sexuálnímu účelům.

Pachatelé se brání tím, že je těžké rozlišit, zda se jedná o pornografické dílo nebo o umění (Vaníčková, 2007).

Následky vykořisťování v pornografii u dětí mohou být těžké formy traumatizací, disociativní poruchy osobnosti, zesílené pocity bezcennosti, bezmoci, studu a podobně (Milfait, 2016). Také špatné zkušenosti ze zneužívání zapříčiní v budoucnu problém zejména ve vytváření a udržování zdravých citových a sexuálních vztahů (Wortley, Smallbone, 2006).

1.6.1 Online pornografie

Děti dnešní doby, si stále častěji hledají kamarády přes internet, kde mohou narazit na podvodníky, kteří obvykle uvádějí zajímavé avšak nepravdivé informace (Kukla et al., 2016). Internet slouží pachatelům jako pomocník, který mu napomáhá v šíření a prodeji pornografie či prohlížení nebo skladování pornografie a pachatel na internetu působí také jako prostředník pro kontakt s potencionálními oběťmi (Hulanová, 2012).

European Network and Information Security Agency (2008) uvádí několik rizik spojených s virtuálním světem:

- vystavení nezákonného a nevhodného obsahu pro děti jako je pornografie, hazardní hry a podobně
- tvorba a příjem nevhodného obsahu
- nežádoucí kontakty, především dospělí podvodníci, kteří se vydávají za dítě (kybergrooming)
- zveřejnění osobních údajů, což může vést k riziku fyzické újmy
- krádež identity
- šikana a obtěžování
- sebepoškozování a násilné chování (happy slapping)
- vystavení rasismu
- neoprávněné použití kreditních karet
- nedostatečné ověření věku
- děti mohou zneužít přístup k účtům svých rodičů k aktivaci účtu ve virtuálním světě

Dovolila bych si zde také vysvětlit pojmy kybergrooming a happy slapping. Kukla et al. (2016) uvádí, že kybergrooming znamená chování, jehož cílem je navnadit děti ke schůzce a následně sexuálním aktivitám. Pachatelé pak chtějí od dětí intimní fotografie nebo videa a dokonce nabízejí dětem nějakou úplatu (Kukla et al., 2016). Co se týká happy slappingu jsou to videa na mobilních zařízeních, která ukazují chování obětí, které jsou obětí útoku a jak se baví okolí (Kukla et al., 2016).

Stejně tak jako se děti setkávají s nebezpečím v reálném světě, mohou se s nebezpečím setkat i ve virtuálním světě, proto je důležité, aby rodiče věděli, co je vhodné a bezpečné pro používání sociálních sítí a aby poučili děti, jak se mají chovat ve virtuálním světě (European Network and Information Security Agency, 2008).

1.7 Mezinárodní adopce

Jednou z forem náhradní rodinné péče je také mezinárodní adopce. Je to řešení, pokud se pro dítě nedaří najít vhodnou rodinu v zemi původu (Bubleová, et. al., 2014). Mezinárodním osvojením se zabývá Haagská úmluva, která byla v naší republice přijata 11. 2. 2000 (Kukla, et. al., 2016). Tato úmluva stanovuje postup při adopci dítěte a definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi svého původu, pokud se pro dítě nepodaří nalézt během šesti měsíců vhodnou rodinu v České republice (zemi původu), dále také zaručuje biologickým rodičům anonymitu a vylučuje zisky z adopcí (Adopce.com, ©2010). Dítě lze osvojovat pouze mezi státy, které jsou smluvními partnery této úmluvy (Kukla, et al., 2016). Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (UMPOD) je orgán, který je jediným oprávněným zprostředkovatelem mezinárodní adopce v České republice (UMPOD, ©2017). Tento orgán má sídlo v Brně a spolupracuje s dalšími orgány nebo jinými subjekty, které jsou pověřeny v cizině stejnou činností, a také vymáhá výživné ze zahraničí a zabývá se mezinárodními únosy dětí (Kukla, et al., 2016). Kukla et al. (2016) uvádí, že také v Úmluvě jsou určeny podmínky pro rozhodování, které dítě, do které země rodiny bude umístěno.

Podmínky pro mezinárodní osvojení jsou stejné jako pro osvojení na území ČR, přibývá pouze podmínka subsidiarity: orgány jsou povinny přednostně zajistit osvojení na území našeho státu (resp. státu, kde má dítě trvalý pobyt), a teprve není-li možné najít pro něho vhodnou rodinu, hledá se mu rodina v cizím státě (Kukla et al., 2016, s. 252).

1.8 Nezákonná adopce

Jednou z dalších forem obchodu s dětmi je nezákonná adopce, která se objevuje dle odborníků i v České republice (Rada vlády ČR pro lidská práva, 2009). Rada vlády ČR pro lidská práva (2009) uvádí identifikaci tří příčin postupu při adopci, které se neslučují se zákonem, jsou to:

- a) *zprostředkovatel osvojení je osoba, která není oprávněna ze zákona tuto činnost vykonávat – pro připomenutí § 19a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů stanoví, že zprostředkování osvojení nesmí provádět jiné orgány, právnické nebo fyzické osoby, než jsou orgány sociálně-právní ochrany, tedy krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností,*
- b) *absence zprávy ze strany zdravotnického zařízení týkající se propuštění novorozence do péče,*
- c) *obcházení zákona o rodině v rámci otcovství, což je tedy jednání, které se přičí dobrým mravům a je v rozporu se zákonem a v příkrém rozporu s dlouhodobým „Zájmem“ dítěte. – v § 52 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů se tedy uvádí, že: „Za otce se jinak považuje muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů učiněným před matričním úřadem nebo soudem.“*

Rada vlády ČR pro lidská práva, (2009) přináší podnět, který předkládá Výbor pro práva dítěte Rady vlády České republiky pro lidská práva a navrhuje dílčí změny, které vedou k odstranění jejich příčin a to:

- 1. Zcela zásadně zvýšit informovanost odborné i laické veřejnosti o možnostech řešení obtížných životních situací, ve kterých se mohou nastávající rodiče a matky s nezaopatřeným dítětem ocitnout (MPSV ve spolupráci s MZ, asociací krajů a svazem obcí) a připravit edici informačního materiálu zejména pro ohroženou cílovou skupinu.*
- 2. V rámci dalšího vzdělávání odborníků pomáhajících rodičům s dětmi ve stavu krize a životní nouze zvýšit nároky na jejich profesionalitu a etický přístup, který zejména ke skupině dětí obzvláště zranitelných, tzn. dětí bez rodičů, je zárukou respektu „Zájmu“ dětí. „Zájem“ dětí by měl být základním principem péče o ohrožené děti. (Připravovaná transformace systému péče o ohrožené děti.)*
- 3. Doporučujeme, aby definitivní znění nového trestního zákoníku bylo rozšířeno o definici a formy Obchodu s dětmi. Současně Výbor doporučuje, aby se nové informace automaticky a urychleně stávaly předmětem dalšího vzdělávání všech pracovníků v kontaktu s dětmi. (odborné společnosti)*

1.9 Surogátní mateřství

Surogace je nejčastěji používaný způsob, když ženy nejsou schopné nést dítě, a mohou mít alespoň tímto způsobem mít geneticky příbuzné dítě (IVF Czech Republic, ©2017). Tato forma představuje proces, kdy embryo biologických rodičů donosí surogátní (náhradní) matka (Kukla et al., 2016). To je žena, která musí svolit k zavedení embrya do své dělohy a donosit a porodit dítě a vzdát se rodičovských závazků k tomuto dítěti a umožnit biologickým rodičům, aby dítě adoptovali (Repromeda, ©2017). Jednoduše řečeno náhradní matka je žena, která nese dítě pro další osobu nebo pár a na základě dohody je pak předáno páru (Machtinger et al., 2017). Pokud se v rodném listě uvede již biologický otec, osvojuje si dítě pak pouze jeho biologická matka (Repromeda, ©2017). Věk náhradní matky nesmí přesáhnout 48 let + 364 dní (ReproGenesis, ©2017).

Náhradní mateřství není anonymní a je pouze pro páry, které by jinou cestou neměli šanci mít děti (Repromeda, ©2017). To znamená, že žena má vrozené problémy dělohy či jiné vážné zdravotní kontraindikace (Kukla et al., 2016). Jedině lékař rozhoduje o tom, že pár může využít náhradní matku (Fertimed, ©2017).

Co se týče zákona, tento proces nalezneme v zákoně číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, konkrétně v §804, který uvádí: „*Osvojení je vyloučeno mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. To neplatí v případě náhradního mateřství*“. V České republice není ani výslovně zakázáno, ani výslovně dovoleno (Kukla et al., 2016). Dle zákona je matkou dítěte vždy žena, která dítě porodí (Repromeda, ©2017). Může se však vzdát rodičovských závazků a dát dítě k adopci (Repromeda, ©2017). Poté co žena dítě tedy donosí, se po předešlé dohodě dítěte vzdá (Repromeda, ©2017). Často je dohodnuté s náhradní matkou, že muž z páru se prohlásí za otce dítěte, tudíž si dítě po porodu převezme do péče a matka, jenž dítě porodila a podepíše souhlas s osvojením (Kukla et al., 2016). Dalo by se také říct, že pro biologické rodiče je to období dlouhodobé nejistoty, jelikož matka nemusí dát souhlas k přímému osvojení adopte. To vede k tomu, že jakákoliv dohoda, která byla předem uzavřena by nebyla právně vynutitelná. V této metodě náhradního mateřství nelze akceptovat, aby byla náhradní matce poskytnuta úplata za donošení dítěte, jelikož by se jednalo o trestný čin (IVF Czech Republic, ©2017).

Na serveru Repromeda (©2017) se uvádí, že je důležité také zmínit finanční kompenzaci, kdy do finanční kompenzace řadíme například výdaje spojené s dojížděním do centra, finance za potravinové doplňky a kvalitní stravu.

Do této části dohody centra nezasahují, nechávají to na domluvě mezi biologickými rodiči a náhradní matkou (Repromeda, ©2017).

Tato metoda nespadá do úkonů hrazených zdravotními pojišťovnami, což tedy znamená, že veškeré náklady jsou tedy na žadatelský pár Repromeda (©2017). Obecně by se dalo říct, že přibližná cena se pohybuje kolem několik set tisíc korun, ale cenu můžou být různě odlišné (Repromeda, ©2017).

Surogátní mateřství tedy spočívá v tom, že biologickým otcem dítěte je muž z neplodného páru a jeho spermie jsou použity k oplodnění vajíčka, tudíž je pak zapsán i do rodného listu. Pokud má žena z neplodného páru svoje vajíčka, použijí se k oplodnění její vajíčka. Pokud ženy vajíčka k dispozici nejsou, použijí se vajíčka anonymní dárkyně. Embryo vzniklé tímto spojením je poté transferováno náhradní matce, která plod donosí a porodí. (Repromeda, ©2017).

Následující text vychází z Kukly et al., (2016). Z náhradního mateřství se postupně stal celosvětový byznys, kde většina náhradních matek pochází z rozvojových zemích. Tímto způsobem si také dítě pořídila i mnoho homosexuálních párů, ale také ženy, které se obávaly, že by jim těhotenství narušilo kariéru nebo tělesné křivky, tudíž hledají ženu, která by jim donosila jejich dítě a i ji za to zaplatí. V současné době je osvojení si dítěte osobami stejného pohlaví legální v USA a v dalších 25 zemích (Brodzinsky, Goldberg, 2017 in Carroll, 2016).

Již v zmiňovaném dokumentu s názvem Děti na prodej (2006) jsou ukázány různé případy náhradního mateřství. Jako příklad bych ráda uvedla případ jedné ženy, která se stala matkou pro páry z ciziny, které nemohli mít své vlastní děti. Porodila zdravého chlapce a předala ho biologickému otcí. Peníze, které dostala za dítě, však nestačily na koupi bytu a tak plánovala se znovu stát po roce náhradní matkou.

Kukla et al. (2016) uvádí, že náhradní mateřství není určitě v zájmu dítěte. Kukla (2016) ve své knize popisuje ve zkratce současný stav náhradního mateřství. Dovolila jsem si zde zmínit některé zajímavosti:

- V České republice neexistuje žádný registr surogátních dětí.
- Přibližně 40 center reprodukční medicíny můžeme nalézt v České republice.
- Výskyt velkých problémů týkající se rizika zdravotních obtíží, ale také se diskutuje souvislost mezi tímto způsobem s nádorovým onemocněním vaječníků.
- V Rakousku se jedná o trestný čin.
- Zákaz náhradního mateřství platí i ve Francii.
- Velká Británie má náhradní mateřství povolené.

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak děti vnímají riziko sociálních sítí.

2.2 Výzkumné otázky

Pro naplnění výše uvedeného cíle byla stanovena výzkumná otázka:

Jak děti ve věku 10-15 let vnímají riziko sociálních sítí.

2.3 Operacionalizace pojmů

- Dítě – tento pojem v mém výzkumném šetření vnímám jako osobou ve věku 10-15 let.
- Riziko - tento pojem je v mém výzkumném šetření vnímán jako nebezpečí, ohrožení.
- Sociální síť - tento pojem je v mém výzkumném šetření vnímán jako jednu ze služeb internetu, která umožňuje lidem zřizovat si své profily, sdílet informace a různé fotografie, videa a komunikovat spolu. Je to například: Facebook, Instagram, Twitter a podobně.

3 Metodika

Pro tuto práci byl zvolen kvalitativní výzkum. Formou byl vybrán polostrukturovaný rozhovor, který dovoluje volnost ve vyjádření samotného komunikačního partnera.

Výsledky rozhovoru byly následně zpracovány metodou otevřené kódování.

3.1 Použitá metoda

Pro tuto práci byl zvolen kvalitativní výzkum. Tento proces se snaží najít porozumění zkoumanému sociálnímu problému (Reichel, 2009). Miovský (2006) uvádí obecnou definici toho přístupu: *Kvalitativní přístup v psychologických vědách e přístupem, který pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných či nekvantifikovatelných vlastní zkoumaných fenoménů naší vnitřní a vnější reality využívá kvalitativních metod.*

Zvolenou formou pro tuto práci bylo zvoleno dotazování a to konkrétně polostrukturovaný rozhovor, který dává komunikačním partnerům volnost se vyjádřit. Polostukturovaný rozhovor vyžaduje náročnější přípravu, která obsahuje okruhy otázek, na které se budeme ptát (Miovský, 2006). Rozhovor byl rozdělen do pěti kategorií. První kategorie se zaměřovala na celkový vztah dítěte k počítači. Další kategorie se týkala bezpečnosti na sociálních sítích. Třetí kategorie byla zaměřena na vědomí rodičů o profilu svých dětí. Čtvrtá kategorie se týkala sdílení informací na například Facebookovém profilu. Poslední kategorie se věnovala rizikům sociálních sítích. Tento rozhovor probíhal v časovém úseku 15 – 20 minut. Dle Miovského (2006) se někdy rozhovor v průběhu mění například pořadí otázek nebo styl pokládání otázek. Důležité však je, abychom probraly všechny otázky (Reichel, 2009). U tohoto rozhovoru je tedy možné různě pokládat doplňující otázky, zda jsme to dobře pochopili, což je velkou výhodou na rozdíl od strukturovaného rozhovoru (Miovský, 2006). Volnost v odpovídání na otázek se jeví velice přívětivě, protože může vytvořit přirozenější vztah mezi klientem a tazatelem (Reichel, 2009).

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Pro toto výzkumné šetření jsem zvolila pět dětí ze sportovního oddílu, kde vypomáhám jako trenérka. Mezi dětmi jsem vybrala pět dětí podobného věku, které dobře znám a je s nimi dobrá komunikace. Celkově jsem si tuto skupinu zvolila proto, že už je delší dobu znám, máme k sobě důvěru a jsou ke mně otevření. Rozhovor jsme uskutečnili po domluvě s hlavním trenérem a dětmi a po písemném souhlasu rodičů. Všech pět vybraných komunikačních partnerů se podílelo na výzkumném šetření.

3.3 Způsob zpracování dat

Pro způsob vypracování mé práce bylo použito otevřené kódování. Jedná se o proces, ke kterému identifikujeme nebo přiřazujeme názvy segmentům (Miovský, 2006). V otevřeném kódování se objevují kategorie, což jsou třídy pojmů. Kategorie se vytváří vzájemným porovnáváním a tříděním významových jednotek, které jsou složeny z pojmů (Miovský, 2006). Dle Miovského (2006) je možné užívat pro pojmenování kategorie například slangových výrazů, které použili účastníci.

4 Výsledky

Já a virtuální svět

První otázka se zaměřovala na vztah mezi dítětem a virtuálním světem, kolik času tráví na počítači nebo mobilním zařízení a jaké činnosti zde dělá. Pro vyhodnocení otázky byly použity kódy: strávený čas na počítači/mobilním telefonu, činnosti na počítači.

Celé znění otázky: Kolik času denně trávíš na svém počítači nebo mobilním telefonu? Co zde děláš?

Tab. 1: Trávení času na počítači

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Strávený čas na počítači/mobilním telefonu	2-4 hodiny	3 hodiny	více než 4 hodiny	2-4 hodiny	více než 4 hodiny

Zdroj: vlastní výzkum

Tab. 2: Činnosti na počítači

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Činnost na počítači/mobilním telefonu	škola, sociální sítě, hraní her	škola, sociální sítě hraní her,	škola, sociální sítě, hraní her, filmy	videoklipy, sociální sítě, hudba	škola, sociální sítě, hraní her,

Zdroj: vlastní výzkum

Pod tab. 1 a 2 jsou uvedeny další zajímavé komentáře komunikačních partnerů

„Tyjo, ani nevím, na počítači moc času netrávím, někdy počítač nezapnu vůbec, ale na mobilu to jsem celkem hodně. Sleduju co je nového a píšu si s kamarády, jaký máme úkoly do školy a bavíme se o různých hrách. Průměrně tam jsem teda tak 2-4 hodiny“.
(KP 1)

„Na počítači trávím celkem dost času, protože nemám moderní telefon a nemám v něm internet, takže jsem na pc docela fixovaný. Strávím tam kolem třech hodin. Hledám různé věci do školy, ale spíš hraju hry a koukám na fb nebo instagram co je u kámošů novýho.“ (KP 2)

„Nejčastěji na počítači hraju hry, kde s kámošema paříme WoWko a CSko nebo koukám na filmy, což mi teda zabírá hodně času, víc jak čtyři hodky určitě. Na mobilním telefonu jsem většinou na FB a na počítači taky hledám nějaké referáty do školy nebo nějaký čtenářáky“. (KP 3)

„Na mobilu trávím celkem dost času. Kolem 2-4 hodin. Hledám si tam různé videa.. Mobil mám u sebe skoro celý den, během školy ho moc nepoužiju, ale po škole, když jdu domů, tak si na něm pouštím písničky anebo si píšu s kamoškama. Počítač většinou ani nepoužívám a ani svůj nemám, když potřebuju něco do školy, půjčím si notebook rodičů a večer trávím čas na tabletu.“ (KP 4)

„Na mobilu a počítači bych klidně trávil celý den, ale mamka mi to nedovolí. Když přijdu ze školy třeba ve dvanáct, tak sednu k počítači a hraju, dokud nejdu třeba na trénink nebo na něco jinýho, ale když přijdu z tréninku, tak většinou, když naši dovolí, tak zase hraju, ale chodím celkem brzy spát, tak večer už to není tak dlouho. Jako čtyři hodiny jsem tam určitě. Někdy tam teda hledám i nějaký referáty a tak. V posteli si ještě píšu s klukama a pak jdu spát.“ (KP 5)

Bezpečnost profilu

Vybraným dětem byla také položena otázka, který se zabývala zabezpečením účtu na sociálních sítích. Tato kategorie byla zaměřena hlavně na informace, které na svůj profil uvádí, na dostupnost profilu a heslo. Pro vyhodnocení otázky byly použity kódy: pravdivé informace, profil, heslo.

Celé znění otázky: Jaké pravdivé informace uvádíš na sociální síť? Jaký máš profil? Jaké máš heslo?

Tab. 3: Pravdivé informace na sociálních sítích

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Pravdivé informace	Jméno, příjmení, koníčky a zájmy, město	Jméno, příjmení, koníčky a zájmy, město, školu	Jméno, příjmení, koníčky a zájmy, bydliště- město, školu, datum narození	Jméno, koníčky a zájmy	Jméno příjmení, datum narození, město

Zdroj: vlastní výzkum

Tab. 4: Dostupnost profilu

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Profil	veřejný	veřejný	soukromý	veřejný	soukromý

Zdroj: vlastní výzkum

Tab. 5: Zabezpečení

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Heslo	písmena, čísla	malá a velká písmena	malá velká písmena, různé znaky	čísla	malá a velká písmena, čísla,

Zdroj: vlastní výzkum

Pod tab. 3, 4 a 5 jsou uvedeny další zajímavé komentáře komunikačních partnerů

„Profil mám veřejný, má to většina mých kámošů. Mám tam samozřejmě moje jméno a příjmení myslím, že tam mám i bydliště, ale jen město a mám tam olajkovaný různý stránky s knížkama a filmama a mám tam, že se zajímám o počítačové hry a dělám Taekwon-do. Myslím, že mám silný heslo, mám tam písmena i čísla.“ (KP1)

„Mám tam pravdivý informace, až teda na věk a jinak tam mám uvedený celý jméno, to co rád dělám a město a školu, kterou studuju. Ještě tam teda nemám uvedený číslo a celý bydliště jako ulici. Heslo si myslím, že mám silný dost. Mám všude stejné a nestalo se mi, že by mi někdo na něj přišel. Mám to tam takový střídavý, jakože malý a velký písmena. Profil mám veřejný.“ (KP2)

„Na fb uvádím pravdivé info kromě ulice, ve který bydlím a mám soukromý profil. Mám tam teda celý jméno, město, školu, rok narození a nějaký zájmy. Myslím, že moje heslo je hrozně těžký uhádnou, mám tam různé znaky, velká, malá písmena a tak.“ (KP 3)

„Moc pravdivých tam nemám. Mám tam jenom pravé jméno a příjmení mám něco jiného. Pak tam vlastně mám i cizí město, myslím, že Londýn. Ještě tam teda mám koníčky, co mě baví a tak. Fotku tam mám teda teď svojí, ale mívala jsem tam nějaký nápis a od té doby co tam mám svojí fotku tak mi přijde, že si mě přidává víc lidí. Já si je přidávám taky, nevidím v tom nic špatného a ráda poznávám nové lidi. Profil mám nastavený tak, že moje příspěvky vidí i ostatní, co nemám v přátelích. Moje heslo ti neřeknu, ale mám tam samý čísla.“ (KP 4)

„Jak kdy mám pravdivý. Někdy si s klukama děláme srandu a píšeme různé kraviny, ale spíš bych řekl, že tam mám pravdivý informace. Třeba jméno a příjmení mám pravdivý i město a datum narození. Heslo bych řekl, že mám silný a všude stejný, jako u her a tak. Dal jsem si tam různá čísla a malý a velký písmena. Jo, a profil mám teda soukromý.“ (KP 5)

Rodiče

Další otázkou bylo zjistit, co se domnívají děti, že vědí jejich rodiče o jejich profilech na sociálních sítích.

Celé znění otázky: Co vědí tví rodiče o tvém profilu na sociálních sítích? Pro vyhodnocení otázky byly použity kódy: vědění rodičů o profilu dítěte.

Tab. 6 : Přehled rodičů o svých dětech

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Vědění rodičů o profilu dítěte	vše	s kým si píše	s kým si píše	hesla, fotografie	nic

Zdroj: vlastní výzkum

Pod tab. 6 jsou uvedeny další zajímavé komentáře komunikačních partnerů

„Vědí, že mám Face a nemají s tím problém, sami ho mají. Máme se v přátelích, takže jakoby vidí, co přidávám, ale neřekl bych, že by mě vyloženě kontrolovali, to ne. Sami kolikrát sdílejí můj příspěvek, až je mi to někdy trapný, ale je fajn, že mám moderní rodiče.“ (KP 1)

„Ví, že ho mám, ale nijak jim to nevadí. Berou to jako normální věc, nic neobvyklého. Naštěstí rodiče Facebook nemají, tak nemají moc přehled o tom, co tam dělám, i když vlastně můj profil je docela prázdný, protože tam toho moc nepřidávám. Občas mi teda koukaj přes rameno, ale nijak zvlášť to neřeší. Spíš se mě ptají, s kým si pořád píšu a tak.“ (KP 2)

„Vědí, že mám nějaký profil, proto vždycky nadávají, že sedím jenom u počítače a nic jiného mě nebaví. Mě baví jiné věci, ale ten počítač je pro mě takovým vypnutím ze školy, ale když jdeme třeba na nějakou oslavu, kde se nemám moc s kým bavit, tak je to pro mě jediná zábava. Jinak profil mi moc nekontrolují, aspoň teda myslím, i když jednou jsem přistihl mamku, jak mi nakukuje do počítače, když jsem byl zrovna v kuchyni a když mi někdo volá nebo vidí, že si s někým píšu, tak se hned ptaj, s kým si píšu a o čem, a tak prostě. Takže jako ví, s kým si tam třeba píšu a tak.“ (KP3)

„Rodiče vědí, že mám různé profily, sami mi je pomáhali zakládat, takže ví, co tam mám za fotky. Oni taky mají Facebook a přidávají tam různé fotky se mnou, třeba ze závodů a tak. Nedá se říct, že by mi profil kontrolovali, ale znají moje hesla.“ (KP 4)

„Rodiče ví, že mám Facebook a Instagram, ale nechodí mi tam. To bych byl dost naštvanej, kdyby mi tam chodili. Takže si myslím, že toho moc o mém profilu neví.“ (KP 5)

Sdílení informací

Následující otázka se zaměřovala na sdílení různých fotografií, stavů a jak často je na svůj profil přidávají. Pro vyhodnocení otázky byly použity kódy: sdílení, jak často fotografie, jak často statusy, jiné, důvody trávení času na sociálních sítích.

Celé znění otázky: Co všechno přidáváš na sociální sítě? Jak často? Proč tam trávíš svůj čas?

Tab. 7: Sdílení na sociální sítě

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Sdílení	sdílení internetových stránek, fotografie	statusy	fotografie, vtipy, statusy	fotografie, statusy	fotografie

Zdroj: vlastní výzkum

Tab. 8: Přidávání informací

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Jak často fotografie	1x za měsíc	vůbec	1x za měsíc	1x za týden	Každý den
Jak často statusy	vůbec	3x za měsíc	málokdy	1x za týden	vůbec
Jiné	2x týdně	vůbec	Každý den	vůbec	často

Zdroj: vlastní výzkum

Tab. 9: Důvody trávení času na sociálních sítích

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Důvody trávení času na soc. sítích	informace o lidech, psaní s kámoši	bezplatné psaní s kámoši, škola	informace o ostatních, rychlá komunikace	informace o ostatních, rychlá komunikace	informace o ostatních, rychlá komunikace, sledování videí

Zdroj: vlastní výzkum

Pod tab. 7,8 a 9 jsou uvedeny další zajímavé komentáře komunikačních partnerů

„ Svoji fotku tam mám snad jen jednu, ostatní jsou z různých označení a tak. Fotky teda moc nepřidávám, a když už, tak třeba jednou za měsíc a to jsou většinou fotky z Taekwon-da. Statusy si nedávám vůbec, ale spíš třeba sdílím nějaký další stránky, nebo jiný příspěvky, to tak většinou dvakrát za tejdén. Spíš koukám na ostatní, co tam přidávají, a koukám na různé stránky a píšu si s kámoši. “ (KP 1)

„Fotku tam snad nemám ani jednu, status sem tam nákej přidám, ale taky to není tak často, asi jen třikrát za měsíc. Stejně mám profil proto, že si tam můžu bezplatně a rychle psát s kámoši a nemusím si zbytečně provolávat kredit a taky, že tam máme skupiny třídy a řešíme tam věci ohledně úkolů a referátů. “ (KP 2)

„Na Face dávám fotky třeba z dovolených, protože s rodičema hodně cestujeme a baví mě fotit. Takže nejvíc fotek přidávám z prázdnin, ale jinak tak jednou měsíčně. Taky se hodně potápíme, tak přidávám spíš fotky z potápění a takhle z těch cest. Statusy píšu jak kdy, spíš když se nudím, tak tam něco dám, třeba nákej vtíp nebo tak. Hodně sdílím nějaký věci ohledně her, to klidně kolikrát i každéj den. Baví mě tam ta rychlá komunikace, že většinou jsou všichni online.

Facebook bych ani mít nemusel, ale pak bych byl úplně mimo dění, a má ho fakt každéj, takže bych byl jak z jiný planety.“ (KP 3)

„Statusy nebo fotky si přidávám docela často, baví mě to a ráda sdílím zážitky s kamarády. Určitě každý týden mám na profilu nějakou fotku nebo status. Ráda se dozvím, co dělají ostatní a hlavně si s nimi mohu rychle napsat a vidím, jestli je ten člověk online. Trochu mě taky mrzí, že poslední dobou jsou všechny sociální sítě docela dost stejný a není tam nic moc nového. Nejvíc mě teď baví asi „Musicaly“. Je to fakt super a baví mě to.“ (KP 4)

„Fotky přidávám skoro každý den s kámošema. Statusy skoro vůbec, ale spíš často sdílím různé příspěvky kámošů a tak. Většinou jak jsme venku anebo nějaký screenshoty z her. Mám to rád, protože tam s klukama řeším hry a domlouváme se na strategiích. Taky sleduju ostatní lidi, co tam dávají, a pak taky hledáme s klukama vtipný videa, u kterých se vždycky hrozně natlemíme.“ (KP 5)

Rizika sociálních sítí

Poslední otázka byla věnovaná zjištěním uvědomění dětí rizik na sociálních sítích, zda se setkaly s nějakým rizikem, popřípadě jakým. Pro vyhodnocení otázky byl použit kód: rizika.

Celé znění otázky: S jakými riziky ses setkal ty nebo někdo z tvého okolí na internetu?

Tabulka č. 10: Setkání s rizikem

Komunikační partner	1	2	3	4	5
Rizika	kyberšikana	nabourání na účet	setkání přes internet	nabourání se na účet	setkání přes internet, kyberšikana

Zdroj: vlastní výzkum

Pod tab. 11 jsou uvedeny další zajímavé komentáře komunikačních partnerů

„ Dávám si pozor na to, koho si přidám a většinou si stejně píšu s kámošema, který znám a bavím se s nima ve škole. Hm, je fakt, že jednou jednoho kluka ve škole šikanovali. Já ho teda moc neznal, ale slyšel jsem o tom. A prý teda mu i psali různé hnusný věci a posílali nějaký fotky. Takže to byla asi ta kyberšikana, ne?. Ve škole nám o tom teď hodně říkají.“ (KP 1)

„ Asi s žádnými, dávám si pozor na to, s kým si píšu. Snad asi jednou se mi stalo, že se mi někdo naboural na profil, ale nevím doted, kdo to byl, ale nic mi tam neprovedl. Jen mi změnil heslo a od té doby už se to nestalo..“ (KP 2)

„Myslím, že jedný mojí kámošce se stalo, že se s ní chtěl někdo setkat po internetu, ale už si to moc přesně nepamatuju. Vím, že to nějak řešila s ostatníma holkama a mě o tom taky něco říkala. Někdo jí prý psal, myslím, že byl ve stejném věku jako my a chtěl se s ní někde sejít. Ona ho furt nějak odmítala, ale nedal si říct, a nakonec ani už nevím, jak to dopadlo, jestli se s ním sešla nebo ne. Nic pak dál neříkala, tak fakt nevím, ale je to jedna z těch rozumnějších, tak si myslím, že ne. Mě samotnému se nic takového nestalo a doufám, že ani nestane.“ (KP 3)

„Hmm, moc nerozumím otázce - (vysvětleno znovu). Jo, aha jasně, no, myslím si, že s žádným vážným. Hodně nás na to upozorňují ve škole, jako že ať nevěříme lidem, kteří nám pišou na netu a my je neznáme. Ale to já vím, i naši mi to často říkají. Jo, je fakt, že jednou se mi naboural na profil jeden kluk. Já ho znám, hroznej blbec. Začal mi tam psát různé trapný statusy a tak, ale pak se omluvil, takže dobrý a od té doby si hlídám mobil a i mám už dobrý heslo.“ (KP 4)

„Jo, jednou si mě přidal nějaký kluk, kterýho jsem vůbec neznal, ale hrál stejnou hru jako já, tak jsem si ho přidal a psali jsme si o tý hře. No a pak, že bysme se mohli někdy sejít. Přišlo mi to nějaký divný, tak jsem si ho bloknul a byl klid. Řekl jsem to jen kámošům. S ničím dalším jsem se neseťkal a asi ani nikdo z mých kámošů. Jednou vlastně můj kámoš X řešil, že jeho segru nějak otravujou přes zprávy, že ji jako posílali hnusný fotky a tak.“ (KP 5)

5 Diskuze

V této kapitole budou výsledky zpracovány a následně diskutovány. Rizika sociálních sítí jsou velmi rozšířeným tématem. Stále více se rizik objevuje, ale stejně tak se více objevují mladší děti, které mají jednu nebo dokonce i více sociálních sítí. Je mnoho preventivních programů na rizika sociálních sítí, avšak kdo hlídá pravdivost věku dětí na sociálních sítích? Například na Facebooku je věková hranice minimálně 13 let a i přesto třem mým komunikačním partnerům není 13 let a i přesto mají založený účet na Facebooku. Jednoduše si přidávají roky u data narození a dál nemusí nic řešit.

V teoretické části se tedy zabývám nejvíce samotným obchodem s dětmi a dále pak jeho problematikou či následky. Výzkumné šetření na téma rizika sociálních sítí jsem zvolila proto, že si myslím, že i sociální sítě mohou být zprostředkovali sexuálního zneužívání a to hlavně pornografie, ale nelze ani vyloučit, že by se to netýkalo samotného obchodu, kdy v nejhorším případě může pachatel dítě kontaktovat přes některou sociální síť, vyzvat ji ven a unést.

Pro výzkumné šetření jsem proto zvolila takové otázky, které vytvoří prvotní přehled o dětech a sociálních sítích. První kategorie se tedy zabývala vztahem mezi dítětem a virtuálním světem, kde otázky byly zaměřené hlavně na čas strávený na počítači nebo mobilním zařízení a co zde dělají. Z výsledků by se mohl, odhadnou průměrný čas strávený na počítači nebo mobilním zařízení, a to okolo tří hodin denně. Odpovědi komunikačních partnerů mě velice překvapily, protože pokaždé, když se podívám kolem sebe mnoho dětí má mobilní telefon nejen u sebe v kapse, ale i v ruce, když se baví s přáteli. Dalo by se tedy dále diskutovat o tom, zda se jedná opravdu o tři hodiny, nebo více. Myslím si, že úplné ověření by se dalo vyšetřit v rámci pozorování. Druhá otázka této kategorie se týkala činností, které zde děti dělají. Téměř všichni, až na jednu dívku odpověděli, že zde hrají počítačové hry. Počítačové hry jsou sami o sobě jedním z velkých současných témat. Daly by se zde rozebrat následky hraní počítačových her, kam společnost řadí samozřejmě agresí, poruchy pozornosti a podobně. Avšak musím souhlasit s názorem Petera Graye (2014): „*Počítač je, bez debat, ten nejdůležitější nástroj moderní společnosti.*“ Dále zde popisuje různá vysvětlení proč dětem nebránit v počítači a hraním počítačových her. Čtyři z pěti dětí mi odpovědělo, že na počítači hledají i věci do školy.

Další činnosti, které uváděly, byla přítomnost na sociálních sítích, kde si hodně píšou s kamarády, a baví se o různých věcech.

Druhá kategorie se zaměřovala na bezpečnost profilu. Každé z vybraných dětí, mělo alespoň jednu ze sociálních sítích. První otázkou se zjišťovala, jaké pravdivé informace uvádí na sociální síť. Téměř všichni udávají na svůj profil jméno a příjmení.

Podle výzkumu, který se nazýval Rizikové chování českých dětí v prostředí internetu z roku 2013, se uvádí, že nejčastěji děti zveřejňují své jméno a příjmení. Dále hodně dětí uvádějí zájmy, koníčky a školu, kde dle mého názoru si myslím, že pokud mají veřejný profil, je to riskantní. Pachatel si může zjistit zájmy dítěte a následně ho kontaktovat přes daný zájem anebo i sledovat dítě při docházení na koníčky. Další z věcí, kterou čtyři z pěti dětí uváděly, bylo bydliště, ale pouze město, neuváděly tedy ulici a číslo popisné. Druhou otázkou, která se nacházela v této kategorii, byla otázka týkající se dostupnosti profilu, kde tři z pěti dětí mají profil veřejný. Tyto odpovědi mě velice zaskočily, protože jsem si předtím myslela, že všichni zodpoví soukromý. Informace o dětech jsou tak lehce dohledatelné, než když mají profil soukromý, kde je vidět jen jméno a popřípadě fotografie. Poslední otázkou této kategorie byla otázka týkající se hesla, kde všichni komunikační partneři odpověděli, že jejich heslo je dostatečně silné a používají jak písmena, tak i čísla.

Třetí kategorie se zabývá rodiči, co si děti myslí, že vědí rodiče o jejich profilech. Rodiče všech komunikačních partnerů vědí, že mají profil na sociálních sítích. Jeden z komunikačních partnerů, u kterého vím, že nenabyl věku 13 let uvedl: „*Rodiče vědí, že mám různé profily, sami mi je pomáhali zakládat, takže ví, co tam mám za fotky.*“ (KP 4). Zajímavé je to, že i přesto, že rodiče vědí, že například Facebook je od 13 let, pomůžou dítěti založit sociální síť, tudíž i vědomě udat nepravdivé datum narození. Napadají mě otázky, proč svému dítěti založili sociální síť i přesto, že nesplňuje věkovou hranici? Založili mu to snad proto, aby nebyl mimo mezi dětmi a takzvaně šel s dobou? Další zajímavou odpovědí byla odpověď komunikačního partnera 2, který uvedl: „*Ví, že ho mám, ale nijak jim to nevadí. Berou to jako normální věc, nic neobvyklého.*“ (KP 2). Zde můžeme vidět, jak už i dospělí lidé vnímají sociální síť jako něco běžného a samozřejmého v našem životě, přesto, že za jejich dob nic takového neexistovalo. Také bylo odpovězeno, že se rodiče nejvíce zajímají o to, s kým si jejich děti píšou a kdo to je, což je tedy velké plus a myslím si, že by každý rodič měl alespoň trochu vědět, s kým jejich dítě tráví čas ve virtuálním světě, avšak do jisté míry.

Zde souhlasím s názorem Petera Graye (2014), že dnešní děti trpí nedostatkem svobody a přílišné kontroly, kterou nad jejich životy přebírají dospělí. Rodiče dvou dětí mají také Facebook a mají své děti v přátelích, tudíž mohou „nenápadně“ kontrolovat děti touto cestou. Projekt EU kids online (2009) uvádí zajímavý výsledek, že rodiče, kteří sami používají internet, se bojí o své děti méně, než rodiče, kteří ho nepoužívají. S tímto souhlasím, protože si osobně myslím, že rodiče tím, že mají třeba jednu ze sociálních sítí mají o svých dětech přehled a hlavně sami vědí, co sociální sítě obnášejí, co se zde může objevit a jak to zde chodí. Je obecně známo, že děti nejsou rády, když je rodiče nadměrně kontrolují, avšak tato cesta k rodičovské kontrole mi přijde správná. Netvrdím však, že každý rodič musí mít sociální síť, ale myslím si, že ten rodič, který ji má nebo alespoň to vidí u svých kolegů či známých má větší přehled o rizicích, ale i kladech sociálních sítí.

Předposlední kategorie se týká sdílení informací na sociálních sítích. První část této kategorie se zaměřovala na sdílení fotografií, statusů a dalších příspěvků na svůj profil a jak často sem dané věci přidávají. Většina vybraných dětí přidává na svůj profil fotografie. Pouze jeden z nich uvádí, že fotografii zde nemá ani jednu. Čtyři z pěti dětí tedy přidává fotografii v průměru jednou za měsíc. Dále pak sdílí různé příspěvky, týkající se počítačových her a podobně. Komunikační partner, který nepřidává žádné fotografie, spíše sdílí statusy, ale také to není tak často. Uvádí: „*Stejně mám profil proto, že si tam můžu bezplatně a rychle psát s kámoši a nemusím si zbytečně provolávat kredit.*“ (KP 2). To je také s jedním hlavních důvodů proč mají děti sociální sítě. Je to rychlá a bezplatná komunikace. Dalším důvodem proč děti mají sociální síť je informace o lidech. Tento důvod uvedli čtyři z pěti komunikačních partnerů. Přijde mi, že už není ve zvyku psát nebo nejlépe ptát se jak se kdo má, protože vše si každý přečte v jeho statusu.

Poslední kategorie se věnuje rizikům sociálních sítí, zda se s nějakým rizikem už setkali sami nebo někdo z jejich okolí. Všichni komunikační partneři se setkali s nějakým rizikem. Dva se setkali s kyberšikanou, avšak nepřímou, ale tak, že nějaký jejich kamarád, či kluk kterého znali, s tím zkušenost má. První komunikační partner uvádí kyberšikanu týkající se chlapce, kterého znal. Uvádí: „*A prý teda mu i psali různý hnusný věci a posílali náky fotky.*“ (KP 1). Druhý uvádí příklad jeho kamaráda, který kyberšikanu řešil se sestrou. Komunikační partner to přesněji uvádí: „*Jednou vlastně můj kámoš X řešil, že jeho segru nějak otravujou přes zprávy, že ji jako posílali hnusný fotky a tak.*“ (KP 5).

Dle výzkumu rizikové chování českých dětí v prostředí internetu z roku 2013 se uvádí, že 50, 62 % dětí se setkala s různými projevy kyberšikan (Kopecký, 2013). Nejčastěji to byly verbální posměšky a nabourání se na účet (Kopecký, 2013). Dalším rizikem, se kterým se děti setkaly, bylo nabourání se na účet. Nejednalo se však o kyberšikanu. Dvěma mým komunikačním partnerům se stalo, že se jim někdo naboural na profil.

Jeden z nich do teď neví, kdo to byl. Druhý komunikační partner ví, kdo se mu na profil naboural, uvádí: *„Jo, je fakt, že jednou se mi naboural na profil jeden kluk. Já ho znám, hroznej blbec. Začal mi tam psát různý trapný statusy a tak, ale pak se omluvil, takže dobrý a od té doby si hlídám mobil a i mám už dobrý heslo.“* (KP 4). Nabourání na profil je tedy také velmi rozšířeným rizikem. Největší riziko v tom vidím to, že pachatel může přes nabouraný profil psát kamarádům a domluvit si s nimi různé schůzky. Na to navazuje další riziko spojené se setkáním po domluvě přes internet.

Dvě z pěti vybraných dětí se zmínilo, že se setkaly s případem, kdy se chtěl někdo s nimi nebo s někým v jejich okolí setkat. Komunikační partner 3 se s tím osobně nesetkal, ale jeho kamarádce se to prý stalo. Komunikační partner také uvádí: *„Ona ho furt nějak odmítala, ale nedal si říct, a nakonec ani už nevím, jak to dopadlo, jestli se s ním sešla nebo ne.“* (KP 3).

Další komunikační partner uvedl, že si ho jednou někdo přidal a psal mu ohledně počítačových her, ale nějak se mu to nezdálo, tak si ho prý dal mezi blokové osoby. Z tohoto výzkumného šetření vychází fakt, že všechny vybrané děti se setkaly s nějakým rizikem, ať už přímým nebo nepřímým. Další zajímavou otázkou by mohlo být, jak situace řešily anebo jak by řešili situaci, kdy by se setkaly s některou z uvedených rizik. Komunikační partner 3 uvádí zajímavou výpověď a to: *„Vím, že to nějak řešila s ostatníma holkama a mně o tom taky něco říkala.“* (KP 3). Jednalo se zde o jeho kamarádku, která měla zkušenost s tím, že ji někdo cizí vyzýval ven přes internet. Je zajímavé, že zde není zmínka o rodičích. Nabízí se otázka, zda jim o tom vůbec řekla a kolik dětí, kteří se setkají s tímto rizikem, o tom řeknou svým rodičům? Další zajímavá odpověď, která se týkala seznámení po internetu, byla odpověď komunikačního partnera 5 a to: *„Řekl jsem to jen kámošům.“* (KP 5). Také žádná zmínka o rodičích či příbuzných. Výzkum rizikové chování českých dětí v prostředí internetu z roku 2013, uvádí, že 58, 70 % dětí by o setkání řekly kamarádům nebo sourozencům do 18 let, 41, 06 % dětí by o setkání pověděly rodičům a 3,00 % učitelům (Kopecký, 2013).

Dalším zajímavým výsledkem tohoto výzkumu je, že 76, 07 % dětí vnímá setkání či komunikaci s cizích přes internet za riskantní a nebezpečné (Kopecký, 2013). Jeden z mých komunikačních partnerů uvádí: „*Dávám si pozor na to, koho si přidám a většinou si stejně píšu s kámošema, který znám a bavím se s nima ve škole.*“ (KP 1). Další komunikační partner uvádí: „*Asi s žádnými, dávám si pozor na to, s kým si píšu.*“ (KP 2). Naopak jeden z komunikačních partnerů říká: „*Já si je přidávám taky, nevidím v tom nic špatného a ráda poznávám nové lidi.*“ (KP 4).

Komunikační partner 4 poukazuje na riziko, že si neuvědomuje opravdová rizika sociálních sítí. I když se zatím nestalo, aby mu někdo psal či ho nějak obtěžoval, může to být otázka času, kdy se s něčím takovým může setkat. Znovu se zde nabízí otázka, co udělá pak? Řekne o tom svým rodičům? Popřípadě půjde na schůzku? To jsou další zajímavé otázky, které by mohly být následně využity k dalšímu výzkumnému šetření. Souhlasím zde s myšlenkou, kterou zveřejnila ve své publikaci European Network and Information Security Agency v roce 2008 - Stejně tak jako se děti setkávají s nebezpečím v reálném světě, mohou se s nebezpečím setkat i ve virtuálním světě, proto je důležité, aby rodiče věděli, co je vhodné a bezpečné pro používání sociálních sítí a aby poučili děti, jak se mají chovat ve virtuálním světě.

6 Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na celosvětovou problematiku obchodu s dětmi. Myslím si, že toto téma je společností odsouvané na okraj. Má práce se tedy týká obchodu jako takového a jeho problematikou, za kterou považují dětskou práci, dětskou prostituci a sexuální zneužívání. Moje znalosti o obchodu s dětmi byly malé, dovolím si říct, že poměrně žádné, avšak čím více jsem sháněla podklady pro toto téma, začalo mě to více a více zajímat. Informace, které mi pomohly porozumět tomuto tématu, byly z velké části z internetových zdrojů, jako byly například UNICEF a nebo Europol. Dále jsem získávala informace z různých článků.

Teoretickou část jsem tedy věnovala popisu obchodu s dětmi. Toto téma jsem se snažila zaměřit celosvětově a obecně pro prvotní informativnost. V této části jsem také popisovala problematiku obchodu. Zaměřila jsem se na dětskou práci, která je velice rozšířena a to hlavně v Africe a Asii. Také jsem zde uvedla pár informací o problému dětských vojáků, který se dle mého názoru více rozšiřuje. Právě i obchodované děti se dostávají do válečných konfliktů a jsou využívány jako služebníci nebo jako samotní válečníci se zbraní, kteří musí zabíjet. Dále tedy ve zkratce popisují sexuální zneužívání, které je také z jedním důvodů, proč pachatelé tohoto činu obchodují s dětmi nebo lidmi celkově. Poslední kapitulu, které se věnuji je surogátní neboli také náhradní mateřství. I tento proces lze považovat za obchod, protože náhradní mateřství se stalo byznysem a mnohdy obchází zákon. Slouží jako výdělečná činnost několika ženám, kteří poskytují děti neplodným párům. Myslím si, že důvodem toho, že často zoufalý pár obchází adopční řízení je takový, že proces adopcí trvá hrozně dlouhou dobu. Někdy pár čeká i roky na to, než je jim do péče svěřeno nějaké dítě, avšak to je neopravňuje k tomu, aby obcházeli zákon.

Druhou částí práce je praktická část, která se věnuje výzkumnému šetření na téma uvědomění si dětí na rizika sociálních sítí. Použila jsem polostrukturované rozhovory, které byly rozděleny do pěti okruhů, které jsem použila na své komunikační partnery. Komunikační partnery jsem si vybrala děti ze sportovního oddílu, ve kterém působím, jako jedna z trenérů. Se všemi dětmi včetně vybraných komunikačních partnerů mám velmi dobrý vztah, což bylo pro mě výhodou, protože jsem nemusela vytvářet prvotní kontakt a důvěru.

Toto výzkumné šetření jsem zvolila proto, že také na sociálních sítích se mohou objevit rizika, které se mohou týkat dětského sexuálnímu zneužívání a hlavně dětské pornografie. Sami rodiče si často neuvědomují, že sami přilákávají pachatele na své děti.

Neuvědoměním si přidáváním rodinných fotek, kde je dítě v plavkách nebo dokonce i nahé způsobují, že jejich děti mohou být využity pro uspokojení těchto pachatelů a ne vždy to rodiče mohou zjistit. Dostupnost informací v současné době je na místě, avšak není správné, aby internet fungoval jako zdroj dětské pornografie. Ve virtuálním světě vyskakují na děti různé nevhodné obsahy, které sami děti ani nevyhledávají, ale použitím špatného termínu nebo modifikace slova v dnešní době nalézají různé nevhodné a pohoršující obsahy. Děti jsou velice důvěřivé, i když je učitelé upozorňují ve škole, není nic důležitějšího, aby byly na to upozorňovány i doma. Proto je důležité, aby se sami rodiče vyznali nejen v sociálních sítích, ale i ve svých dětech. Není třeba přehnaná kontrola rodičů svých dětí. Je dobré, aby dítě mělo do určité míry soukromí, ale je třeba určit mu hranice a vytvořit si s ním takový vztah, kde se dítě nebude bát či se stydět nebo zdráhat svěřením se rodičům, pokud se setká s nějakým rizikem.

Ve svém výzkumném šetření jsem zvolila takové otázky, které mi pomohly poskytnout přehled o vnímavosti pěti dětí, které jsem do tohoto šetření vybrala. Zvolila jsem takové otázky, které nejsou příliš hluboce zaměřené, ale jsou spíše okrajové, abych si já osobně udělala základní přehled.

Bakalářskou práci jsem se snažila sepsat co nejpřehledněji a zmínit zde veškeré potřebné informace k tomuto tématu. Při práci na mé bakalářské práci mě napadaly další myšlenky a témata, jak bych v tomto tématu mohla pokračovat. V tomto tématu bych tudíž ráda pokračovala ve své diplomové práci, kde bych svoje výzkumné šetření zaměřila přímo na obchod s dětmi, jak lidé v České republice vnímají obchod s dětmi, zda vědí o surogátním mateřství a podobně. Teoretickou část bych následně zaměřila na rozšířenější popis obchodu s dětmi v zemích, kde je obchod nejvíce přítomen.

7 Seznam použitých zdrojů

1. ADOPCE. COM, ©2010. *Osvojení a zahraničí* [online]. Brno: Adopce.com [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://www.adopce.com/adopce-osvojeni/osvojeni-a-zahranici/>
2. AFRICKÉ DĚTI, 2012. *Dětská práce* [online]. [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://www.africke-deti.estranky.cz/clanky/detsti-vojaci/>
3. BAIEROVÁ, D., 2014. *Neziskovka La Strada pomáhá v boji proti obchodování s lidmi a pracovnímu vykořisťování* [online]. Praha: Deník neziskovky [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://denikneziskovky.cz/neziskovka-la-strada-pomaha-v-boji-proti-obchodovani-s-lidmi-a-pracovnimu-vykoristovani/>
4. BÁRTOVÁ, E., 2006. *Obchod s dětmi: Desítky případů ročně* [online]. Praha: Aktualně.cz [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/obchod-s-detmi-desitky-pripadu-rocne/r~i:article:201687/>
5. BUBLEOVÁ, et al., 2014. *Průvodce náhradní rodinnou péčí* [online]. Praha: Adopce.com [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://trebic.charita.cz/res/archive/046/005386.pdf?seek=1434007075>
6. FERTIMED, ©2017. *Náhradní (surrogátní) mateřství* [online]. Olomouc: Fertimed [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.fertimed.cz/nahradni-surogatni-materstvi/>
7. GRAY, P., 2014. *Čím je hraní počítačových her pro děti prospěšné péčí* [online]. Žitenice: Svoboda učení.cz [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <https://www.svobodauceni.cz/clanek/hrani-pocitacovych-her/>
8. HULANOVÁ, L., 2012. *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. Praha: Triton. 224 s. ISBN 978-80-7387-545-9.
9. IVF Czech Republic, ©2017. *Náhradní (surogátní) mateřství* [online]. Zlín: IVF [cit. 2017-3-18]. Dostupné z: <http://www.ivf-zlin.cz/24903-surogatni-materstvi>
10. JANEČKOVÁ, B., VANĚČEK, M., TAUD, R., 2016. *Kde jsou děti? Poválečný obchod s dětmi* [online]. Praha: Český rozhlas [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/dvojka/historiezlocinu/_zprava/kde-jsou-deti-povalecny-obchod-s-detmi--1628524
11. KOPECKÝ, K., 2013. *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu* [online]. Olomouc: Bezpečný internet.cz [cit. 2017-3-18]. Dostupné z: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

12. KOŽEŠNIKOV, S., 2006. Děti na prodej [online]. Rusko: Dokumenty.tv [cit. 2017-3-10]. Dostupné z: <http://dokumenty.tv/deti-na-prodej-dokument/>
13. KUKLA, L. et al., 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada. 456 s. ISBN 978-80-247-3874-1.
14. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE, 1999. *Úmluva č. 182 úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce* [online]. Švýcarsko: Mezinárodní organizace práce [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/04/ILO-182-odstraneni-nejhorsich-forem-detske-prace.pdf>
15. MILFAIT, R., 2008. *Komerční sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál. 216 s. ISBN 978-80-7367-320-8.
16. MILFAIT, R., 2016. *Komerční sexuální zneužívání dětí a dospívajících: rizikové faktory a následky* [online]. Praha: Šance dětem [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-diteti/komercni-sexualni-zneuživani-deti/komercni-sexualni-zneuživani-deti-a-dospivajících-rizikove-faktory-a-následky.shtml>
17. MILFAIT, R., 2016. *Komerční sexuální zneužívání dětí a dospívajících v číslech* [online]. Praha: Šance dětem [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-diteti/komercni-sexualni-zneuživani-deti-a-dospivajících/komercni-sexualni-zneuživani-deti-a-dospivajících-v-číslech.shtml>
18. MILFAIT, R., 2016. *Obchod s dětmi do sexuálního průmyslu* [online]. Praha: Šance dětem [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-diteti/komercni-sexualni-zneuživani-deti/obchod-s-detmi-do-sexualniho-prumyslu.shtml>
19. MILFAIT, R., 2017. *Co je komerční sexuální zneužívání dětí a dospívajících* [online]. Praha: Šance dětem [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-diteti/komercni-sexualni-zneuživani-deti/co-je-komercni-sexualni-zneuživani-deti-a-dospivajících.shtml>
20. MILFAIT, R., 2017. *Prostituce dětí a dětská pornografie* [online]. Praha: Šance dětem [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-diteti/komercni-sexualni-zneuživani-deti/prostituce-deti-a-detska-pornografie.shtml>
21. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

22. NA ZEMI, ©2017. *Dětská práce* [online]. Brno: Nazemi.cz [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://www.nazemi.cz/cs/detska-prace>
23. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ, 2000. *Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie* [online]. USA: OSN [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/protokol.pdf>
24. PERSEFONA, © 2015. *Podoby sexuálního násilí v návaznosti na zákony* [online]. Brno: Persefona. [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/podoby-sexualniho-nasili-v-navaznosti-na-zakony>
25. RADA VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY PRO LIDSKÁ PRÁVA, 2009. *K problematice nezákonných adopcí* [online]. Praha: Vláda ČR [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/cinnost-rady/zasedani-rady/Deti-Nezakonne-adopce.pdf>
26. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
27. REPROGENESIS, ©2017. *Surogátní mateřství* [online]. Brno: ReproGenesis [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.reprogenesis.cz/ivf-lecba-z-blizka/surogatni-materstvi/>
28. REPROMEDA, ©2017. *Náhradní (surrogátní) mateřství* [online]. Brno: Repromeda s.r.o. [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <https://www.repromeda.cz/poskytovana-pece/lecbaneplodnosti/nahradni-materstvi/>
29. STRADA, ©2017. *O nás* [online]. Praha: Strada.cz [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz>
30. TIPPELT, H., 2009. *Obchod s dětmi* [online]. Praha: Mezi břehy [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <https://tippelt.wordpress.com/category/etc/publicistika/obchod-s-detmi/>
31. TN. NOVA. CZ, 2016. *Novorozence prodávali na eBay za 5000 eur! Inzerenta hledá policie* [online]. Praha: TV Nova s.r.o. [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: http://tn.nova.cz/clanek/policie-vysetruje-pripad-novorozence-ktery-byl-k-prodeji-na-ebay.html#pg_image_number
32. UNICEF, 2011. *Boj proti obchodu s dětmi* [online]. Praha: UNICEF [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.unicef.cz/aktualne/4956-boj-proti-obchodu-s-detmi>
33. UNICEF, 2015. *Nigérie – alarmující nárůst sebevražedných útoků provedených dívkami* [online]. Praha: UNICEF [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/97776-nigerie--alarmujici-narust-sebevrazednych-utoku-provedenych-divkami?stranka=16>

34. ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ, ©2017. Mezinárodní osvojení [online]. Brno: UMPOD [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.umpod.cz/osvojeni/>
35. VACULČIAKOVÁ, M., 2015. *Do obchodu s dětmi jsou v Thajsku zapojené také authority* [online]. Praha: Rozvojovka.cz [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1667-do-obchodu-s-detmi-jsou-v-thajsku-zapojene-take-authority.htm>
36. VANÍČKOVÁ, E., 2007. *Dětská prostituce*. 2. doplněné vydání. Praha: Grada. 144 s. ISBN 978-80-247-2218-4.
37. VELEMÍNSKÝ, M., MOJŽÍŠOVÁ, A., 2009. *Děti – naděje afrického kontinentu*. Praha: Triton. 177 s. ISBN 978-80-7387-334-9.
38. VOLFOVÁ, I., KOZÁKOVÁ, Z., VELEMÍNSKÝ, M., 2008. *Prevence sexuálního zneužívání dětí a adolescentů se specifickými potřebami*. Praha: Triton. 76 s. ISBN 978-80/7387-129-1.
39. ZAČALOVÁ J., P., DĚDKOVÁ, CH., 2016. Problém dětské práce [online]. Praha: Rozvojovka [cit. 2016-05-1]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/problem-detske-prace>
40. ZAČALOVÁ, P., 2012. *Dětská práce: Příčiny, souvislosti, důsledky a řešení* [online]. Praha: Člověk v tísni, o. p. s. [cit. 2017-3-26]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/docs/61_detska-prace-v-souvislostech.pdf
41. Zákon č. 104/1991 Sb., úmluva o právech dítěte, 1991. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 22, s. 502-12. ISSN 1211-1244.
42. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, 2009. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 11, s. 364-461. ISSN 1211-1244.
43. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 2012. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 33, s. 1026-1365. ISSN 1211-1244.
44. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., o rodině, 1963. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 53, s. 340-50. ISSN 1211-1244.

Seznam cizích zdrojů

1. BAGHERI, A., 2015. Child Organ Trafficking: Global Reality and Inadequate International Response. *Medicine, Health Care and Philosophy*. 240-46, doi:10.1007/s11019-015-9671-4.
2. BRODZINSKY, D., GOLDBERG, E., A., 2017. Contact with birth family in intercountry adoptions: Comparing families headed by sexual minority and heterosexual parents. *Children and Youth Services Review*. 74, 117-24, doi:10.1016/j.chilyouth.2017.02.003.
3. EUROPEAN NETWORK AND INFORMATION SECURITY AGENCY (ENISA), 2008. *Children on Virtual Worlds – What Parents Should Know*. Greece: ENISA. 48 s. ISBN 978-92-9204-014-7.
4. EUROPOL, 2014. *Fighting Child Trafficking: a Main Priority for Eu Law Enforcement* [online]. The Netherlands: Europol [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/fighting-child-trafficking-main-priority-for-eu-law-enforcement>
5. EUROPOL, 2014. *Increased Focus on the Link between the Internet and Human Trafficking* [online]. The Netherlands: Europol [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/increased-focus-link-between-internet-and-human-trafficking>
6. EUROPOL, ©2017. *About Europol* [online]. The Netherlands: Europol [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>
7. GREENBAUM, J., ©2016. Identifying Victims of Human Trafficking in the Emergency Department. *Clinical Pediatric Emergency Medicine*. 17(4), 241-48, doi:10.1016/j.cpem.2016.09.006.
8. KANE, J., 2007. *Trafficking and Labour Exploitation* [online]. Belgium: European Commission. 24 s. [cit. 2017-3-20]. ISBN 92-79-03120-1. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/daphne3/funding_daphne3_en.htm
9. KANE, J., 2007. *Trafficking and Labour Exploitation*. Belgium: European Commission. 24 s. ISBN 92-79-03120-1.

10. LIVINGSTONE, S., HADDON, L., 2009. *EU Kids Online Exploitation* [online]. London: London School of Economics and Political Science. 9 s. [cit. 2017-3-20] Dostupné z: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20\(2006-9\)/EU%20Kids%20Online%20I%20Reports/cz_summary.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20(2006-9)/EU%20Kids%20Online%20I%20Reports/cz_summary.pdf)
11. MACHTINGER et al., 2017. Outcome of Gestational Surrogacy According to IVF Protocol. *J Assist Reprod Genet.* 34(4), 445-49, doi:10.1007/s10815-017-0877-7.
12. SURTEES, R., ©2017. What's Home? (Re)integrating Children Born of Trafficking. *Woman & Therapy.* 40(1-2), 73-100, doi:10.1080/02703149.2016.1206783.
13. VANDENHOLE, W., 2014. *Child soldiers and the Eu Policy on Children and Armed Conflict*. Belgium: European Parliament. 46 s. ISBN 978-92-823-5528-2.
14. WORTLEY R., SMALLBONE, S., 2006. *Situational Prevention of Child Sexual Abuse*. Australia: Criminal Justice Press. 276 s. ISBN-10: 1881798615. ISBN-13: 978-1881798613.

8 Přílohy

Příloha 1: Souhlas rodičů

Příloha 2: Otázky k rozhovoru

Příloha 1: Souhlas rodičů

Souhlas rodičů

Dobrý den Vážení rodiče,

jsem studentkou Zdravotně - sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V rámci bakalářské práce provádím výzkum na téma „jak děti vnímají riziko sociálních sítí“. Zaměřuji se hlavně na děti ve věku 10-15 let. Toto výzkumné šetření provádím formou polostrukturovaného rozhovoru ve sportovním oddíle.

Rozhovory jsou zcela anonymní, získané informace budou využity pouze pro účely bakalářské práce.

Prosím Vás tedy touto cestou, aby se Vaše dítě mohlo zúčastnit tohoto výzkumného šetření. V případě, že budete souhlasit, vyplněný souhlas předejte jednomu z trenéru sportovního oddílu.

Děkuji za Vaši spolupráci na výzkumném šetření.

Maříková Miroslava

Souhlasím - nesouhlasím, že má dcera/syn se může zúčastnit výzkumu „Jak děti vnímají riziko sociálních sítí“.

Datum a podpis rodiče/zákonného zástupce:

Příloha 2: Otázky k rozhovoru

Ty a počítač

Kolik času denně trávíš na svém počítači nebo mobilním telefonu? Co zde děláš?

Bezpečnost profilu

Jaké pravdivé informace uvádíš na sociální síť? Jaký máš profil? Jaké máš heslo?

Rodiče

Co vědí tví rodiče o tvém profilu na sociálních sítích?

Sdílení informací

Co všechno přidáváš na sociální síť? Jak často? Proč tam trávíš svůj čas?

Rizika sociálních sítích

S jakými riziky ses setkal ty nebo někdo z tvého okolí na internetu?